

Postrzeganie murali – raport z badań ankietowych

dr inż. arch.

JOANNA ZABAWA-KRZYPKOWSKA

Politechnika Śląska w Gliwicach

Wydział Architektury

ORCID: 0000-0001-5272-6987

W artykule omówiono wyniki badań dotyczące postrzegania wybranych murali przez odbiorców. Badania w formie ankiet zostały przeprowadzone w ramach przedmiotu psychofizjologia widzenia na kierunku architektura wnętrz Wydziału Architektury Politechniki Śląskiej.

Murale nie są zjawiskiem nowym, jednak ilość oraz częstotliwość ich powstawania w obecnym czasie w Polsce jest niespotykana. Jako istotny element przestrzeni (zwłaszcza miejskiej) te wielkoformatowe obrazy mają znaczący wpływ nie tylko na otoczenie, w którym powstają, ale przede wszystkim na odbiorców i użytkowników przestrzeni [1, 2]. Pojawiające się obecnie murale wpływają na wizerunek przestrzeni, na jakość życia mieszkańców, ożywiają i uzupełniają, współtworzą miejski krajobraz [3, 4, 5]. Są głosem artystów w konkretnych, ważnych sprawach społecznych i politycznych [6, 7, 8]. Wielowymiarowość problematyki związanej z muralami jest istotna dla wizerunku budynków, ulic, dzielnic, miast, w związku z tym budzi szereg napięć pomiędzy właścicielami, decydentami oraz artystami [9, 10].

Badanie odbioru murali

W ramach przedmiotu psychofizjologia widzenia na Wydziale Architektury na kierunku architektura wnętrz na 1. roku studiów pod kierunkiem prowadzących przedmiot studenci przeprowadzili badania ankietowe dotyczące oceny percepcji wybranych przez siebie murali. Każdy student wybrał przykład ze swojego miasta, z najbliższego otoczenia, taki, który go zainteresował. Wobec dużej liczby murali w naszym otoczeniu zasadne wydaje się pytanie o to, jakie odczucia mają mieszkańcy, zwłaszcza okolicznych budynków, wobec sztuki, która ich otacza codziennie, i to w dużym formacie. Oprócz zasadniczego pytania, czy mural się podoba, w badaniach próbowano ustalić na przykład, czy czas przebywania w obecności muralu ma znaczenie dla jego oceny. Dlatego zapytano zarówno mieszkańców, jak i przechodniów.

W odczuciu prowadzących zajęcia pierwsza grupa mogła mieć bardziej pogłębione spostrzeżenia, uwagi i odczucia niż osoba, która po prostu mija dane miejsce. Istotne było także uzyskanie informacji o muralu od osoby, która obcuje z tym malowidłem na co dzień, na przykład patrzy na nie z okien mieszkania. Próbowano ustalić także, czy na ocenę malowidła ma wpływ wiek, płeć, rozumienie treści (przekaz) malowidła.

Metoda

Przeprowadzono badania w formie ankiet zawierających pytania zamknięte i otwarte. Kwestionariusz ankietowy został zbudowany przez autorkę artykułu. Badano różnice w postrzeganiu muralu i jego wpływu na otoczenie w zależności od płci i częstości przebywania w otoczeniu badanego obrazu.

Główne pytania dotyczyły następujących zagadnień:

Stosunku ankietowanych do murali: Czy mural się podoba, czy nie?

Zrozumienia przekazu, jaki dany mural niesie: Czy ankietowani rozumieją ich przekaz i czy ma to wpływ na ich ocenę (podoba, nie podoba się)?

Wpływu na otoczenie: Czy zdaniem ankietowanych murale mają wpływ na otoczenie?

Oraz jakie budzą emocje?

Przeprowadzone badania to badania pilotażowe, wykonane na próbie okolicznościowej, które stanowią punkt wyjścia do dalszych badań.

Charakterystyka grupy badawczej

W związku z opisanymi założeniami odpowiednio dobrano respondentów. Charakterystyka osób biorących udział w ankiecie wygląda następująco: mieszkańiec, przechodzień oraz student.

Badania przeprowadziło 32 studentów, zatem zbadano 32 muraly. Każdy mural oceniano co najmniej 5 osób.

Tematyka wybranych murali była bardzo różnorodna, od treści patriotycznych, lokalnych, po bajkowe, pełne znaczeń prace wielowątkowe. Treści odnosiły się do wydarzeń historycznych oraz do problemów natury społecznej. Wśród murali będących przedmiotem badania znalazły się prace zarówno bardzo kolorowe, jak i stonowane, abstrakcyjne oraz realistyczne, figuratywne. Zlokalizowane były najczęściej na ścianach budynków miejskich. Studenci opisywali otoczenie, w jakim owe prace funkcjonują. Dzielili się własnymi interpretacjami murali, a także próbowali dotrzeć do przekazu, jaki był intencją autora dzieła [7].

Omówienie wyników badań

W badaniu wzięły udział 144 osoby. Zdecydowaną większość stanowiły kobiety (88 osób), mniej mężczyźni (54 osoby) (2 osoby nie dokonały wpisu). Potowa badanych osób była w wieku 22 lat bądź młodsza. Najmłodszy respondent miał 6 lat, a najstarszy 68 lat.

Na podstawie 142 udzielonych odpowiedzi na pytanie, czy mural się podoba, ponad 77% kobiet i ponad 75% mężczyzn odpowiedziało twierdząco. Współczynnik Yullea równy co do modułu niecałe 0,04 potwierdza, że płeć istotnie nie wpływała na percepcję badanych murali. Na pytanie, czy mural się podoba, najczęściej padała pozytywna odpowiedź – 110 osób odpowiedziało: tak podoba mi się, co stanowi 76% badanych osób.

W uzasadnieniu najczęściej pojawiały się następujące odpowiedzi: „Bo jest ciekawy: ma ciekawy klimat, jest ciekawy i artystyczny, ma ciekawą symbolikę, ma ciekawą formę, ciekawy jest przekaz, jaki niesie, jest interesujący i ponadczasowy”. Dwanaście osób zwróciło uwagę na estetykę i wykonanie pracy malarzkiej, wskazując następujące cechy:

- jest świetnie wykonany;
- jest estetyczny, estetycznie wykonany.

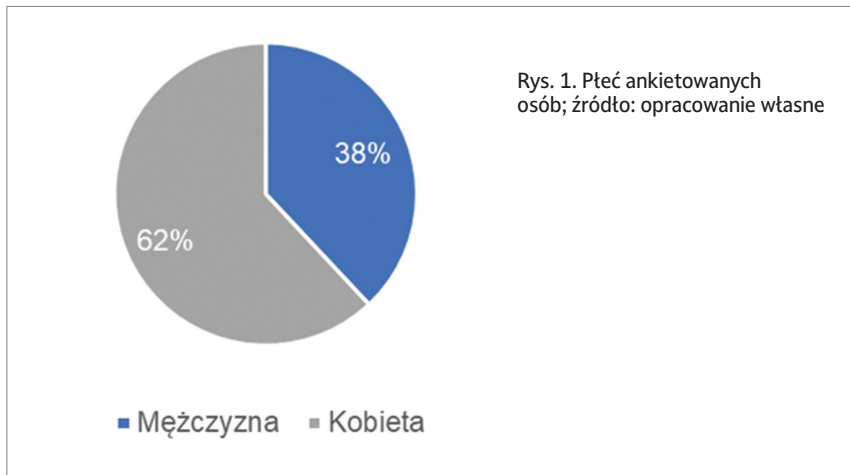
Jedenaście osób stwierdziło, że lepszy jest mural niż pusta ściana budynku.

Respondenci wśród pozytywnych odczuć wymienili także następujące spostrzeżenia:

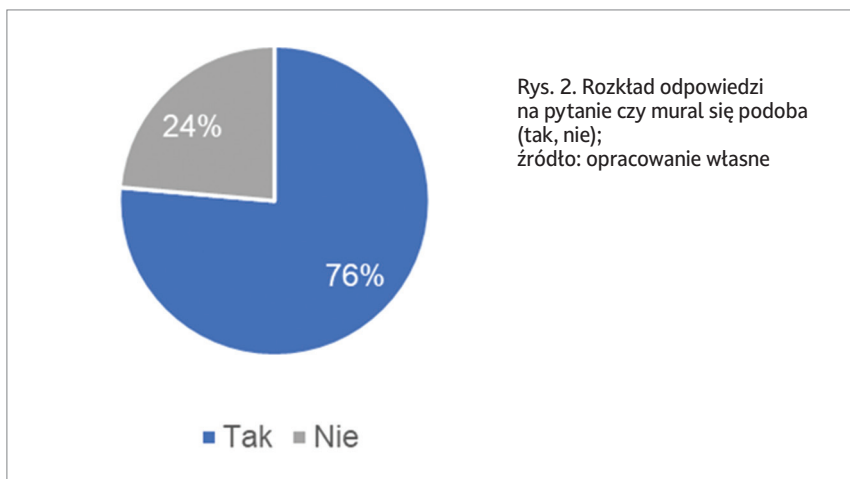
- urozmaica otoclicę,
- wzbudza zainteresowanie,
- wzbudza pozytywne emocje,
- jest ciekawy,
- jest tajemniczy,
- wypełnia przestrzeń,
- jest starannie wykonany,
- jest przyjemny w odbiorze,
- ozdabia otoczenie,
- zwraca uwagę na ważne treści,
- pobudza do refleksji.

Respondenci wśród pozytywnych odczuć wymienili także następujące spostrzeżenia:

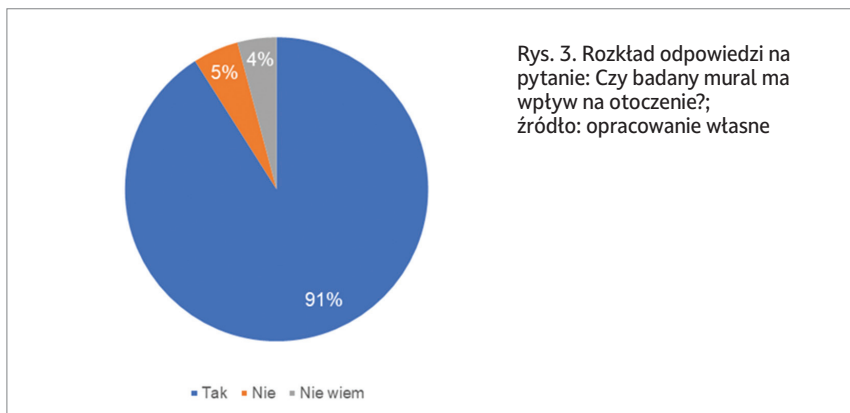
- jest ciekawy,
- jest tajemniczy,

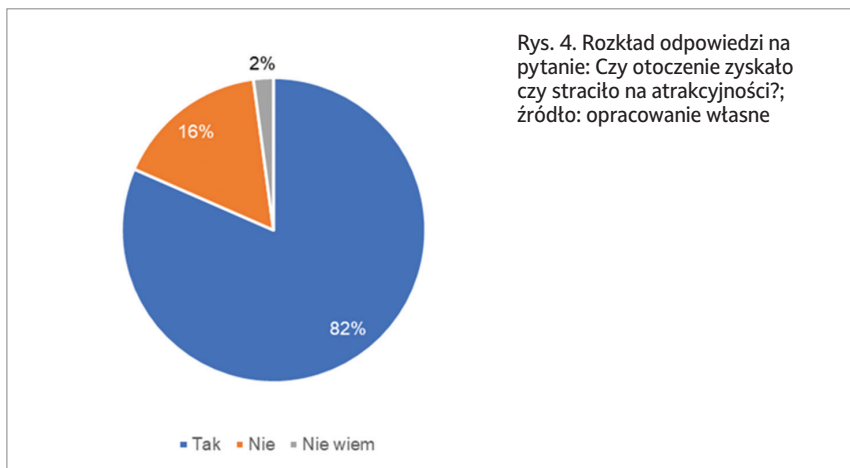
Rys. 1. Płeć ankietowanych osób; źródło: opracowanie własne

Rys. 2. Rozkład odpowiedzi na pytanie czy mural się podoba (tak, nie); źródło: opracowanie własne

Rys. 3. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Czy badany mural ma wpływ na otoczenie?; źródło: opracowanie własne

Rys. 4. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Czy otoczenie zyskało czy straciło na atrakcyjności?; źródło: opracowanie własne

Tab. 1. Przykłady badanych murali wraz z najbliższym otoczeniem; źródło: opracowanie własne

Katowice, ul. Gliwicka, Kobieta z bronią,
autorka: Tamara Djurovic – Hyuro. Fot. Agnieszka Wsół

Mural podoba się ankietowanym. Wszyscy zgodnie odpowiedzieli, że mural ma wpływ na otoczenie – zmusza do refleksji, urozmaica otoczenie.

Cieszyn, ul. Garncarska 2, Powrót Braci,
autor: Mikołaj Rej. Fot. Wiktoria Holeska

Mural jest odbierany bardzo pozytywnie – podoba się ankietowanym. Szczególnie doceniają fakt, że uwiecznia historię miasta i jest zarezerwowany tylko dla Cieszyna.

Mikołów, ul. B. Prusa 3, Dawny Mikołów,
autorzy: grupa „NIETAK”. Fot. Zuzanna Knieżyk

Wszyscy ankietowani byli pozytywnie nastawieni do dzieła. Uważali, że miejsce, w którym mural się znajduje, stało się atrakcyjniejsze. Kolorowy obraz ożywia przestrzeń, przyciąga wzrok oraz umila drogę przechodniom. Jest wizytówką Mikołowa.

Katowice, Józefowiec, ul. Mikusińskiego 5-15, ON/OFF SWITCH,
autor: Escif. Fot. Oliwia Mikołajec

Mural się podobał. Ankietowane osoby stwierdziły że prosta grafika pasuje do surowej bryły bloku mieszkalnego, że mural jest ciekawie wykonany i urozmaica otoczenie.

- jest artystyczny,
- ma ciekawą formę,
- ma ciekawą symbolikę.

Wśród badanych 144 osób 21 stwierdziło, że mural (konkretny, który badali) im się nie podoba.

W uzasadnieniu padły następujące wypowiedzi:

- jest mało ciekawy;
- mało się wyróżnia w otoczeniu;
- jest infantylny;

- jest brzydki;
- ma złą kolorystykę;
- jest zbyt skomplikowany;
- przypomina karykaturę;
- nie pasuje do miejsca, w którym powstał;
- przekaz jest niezrozumiały;
- jest ponury.

Jedna osoba nie potrafiła udzielić jednoznacznej odpowiedzi, czy mural jej się podoba, czy nie.

Na pytanie: Czy mural ma wpływ na otoczenie: 131 osób (91%) – stwierdzono, że ma.

Na pytanie: Czy otoczenie zyskało, czy straciło na atrakcyjności: 115 osób (82%) odpowiedziało, że zyskało.

Z badań wynika, że pomiędzy faktem podobać się muralowi a wzbudzeniem przezeń emocji istnieje słaba statystycznie zależność. Jeżeli mural się podobał, to wzbudzał pozytywne emocje. Z badania nie wynika, by istniała statystycznie istotna zależność

Tab. 2. Wpływ murali na otoczenie i na odbiorcę – opisy ankietowanych osób; źródło: opracowanie własne

Wpływ murali na otoczenie	Wpływ murali na odbiorcę
ozdabiają otoczenie	pobudzają do refleksji
urozmaicają okolicę (zwłaszcza w starej dzielnicy)	zwracają uwagę na ważne treści
wypetniają przestrzeń	wzbudzają zainteresowanie widza
dobdają koloru	wzbudzają zachwyt, dumę
odwracają uwagę od szarego, zaniedbanego otoczenia (parkingów, bałaganu)	wzbudzają refleksję, nostalgię, zadumę
nadają drugie życie szarej ścianie, wzbogacają przestrzeń dookoła	wzbudzają radość
sprawiają, że smutna dzielnica staje się bardziej przyjazna	wzbudzają pozytywne emocje
mural staje się punktem orientacyjnym w przestrzeni	bawią widza

między ptią a odbiorem muralu. Nie odnaleziono także zależności między częstotliwością widywania muralu (mieszkaniec, który ma większą styczność z malowidłem, przecho-dzien, który tylko przez chwilę z nim obcuje). Między „podobaniem się muralu” a poczuciem wzbudzania przezeń emocji istnieje słaba statystycznie zależność.

Murale nie pozostają obojętne dla widzów, wzbudzają zarówno pozytywne, jak i negatywne emocje. Wśród pozytywnych emocji odnajdujemy: ciekawość, zachwyt, dumę, refleksję, nostalgię, nadzieję, radość, szczęście, ekscytację. Mural także: uczy, uświadamia, uwarżliwia, budzi uczucia patriotyczne, zadumę i spokój.

Natomiast negatywne emocje to: niepewność, niepokój, agresja, niechęć, strach, smutek.

Przykłady badanych murali wraz z najbliższym otoczeniem pokazano w Tab. 1.

Podsumowanie

Na podstawie przeprowadzonych badań można zauważyć, że murale mają wpływ na odbiorców oraz na otoczenie, w którym powstają. Najczęściej padające w badaniu odpowiedzi dotyczące wpływu murali przedstawiono w tab. 2.

Murale to nie tylko forma przekazu informacji, treści, to także element, który w znaczący sposób wpływa na człowieka, a w szczególności na najważniejszy jego zmysł – wzrok (m.in. kolor ma wpływ na stany emocjonalne człowieka; oko i umysł aktywują się pod wpływem impulsu kolorystycznego). Badania potwierdziły znaczenie koloru w przestrzeni, co zdecydowanie podkreślali ankietowani. Uwypuklali oni także znaczenie koloru w relatywnie smutnej, szarej, smutnej przestrzeni. Wskazali, iż obrazy odwracają uwagę od brzydkich, zaniedbanych miejsc, padło stwierdzenie „Lepszy mural niż szara ściana”. Refleksja ta zwraca uwagę na istotny problem polskich miast, jakim jest szarość i smutek.

BIBLIOGRAFIA

- [1] <https://www.architekturaibiznes.pl/opuszczone-getto-i-pomnik-zlej-polityki.-osiedle-dudziarska,7067.html> (dostęp: 1.07.2023).
- [2] Zabawa-Krzypkowska J., The perception of murals and their impact on surroundings, Part I, [w:] Multifaceted research in architecture. Vol. 4, [INTERFERENCES] design + art + science / Komar Beata, Bąba-Ciosek Natalia, Kucharczyk-Brus Beata (red.), 2022, Politechnika Śląska, s. 19–28, ISBN 978-83-7880-843-5.
- [3] Mendelson-Shwartz E., Mualam N., Challenges in the creation of murals: a theoretical framework, „Journal of Urban Affairs” 44(2), s. 1–25, MARCH 2021, DOI:10.1080/07352166.2021.1874247.
- [4] Patys J., Sztuka uliczna jako medium komunikacji społecznej w Europie. Analiza materiałów źródłowych z Wielkiej Brytanii, Niemiec i Polski z lat 1970–2012, Uniwersytet Warszawski Wydział Dziennikarstwa i Nauk Politycznych, Warszawa 2014.
- [5] Zabawa-Krzypkowska J., Groń K., Architectural and artistic action meaning for public space in the city – creative teaching for students of architecture. Murals, ICERI 2019, Conference proceedings. Ed. by L. Gomez Chova, A. Lopez Martinez, I. Candel Torres. [b.m.]: IATED Academy, 2019, s. 2898–2906.
- [6] Hołda R., „Jesteście w naszej pamięci”. Polskie murale jako nośniki pamięci i popularna forma patriotyzmu, Repozytorium Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2020, <https://journals.akademicka.pl/relacje/article/view/1468> (dostęp: 14.12.2023).
- [7] www.banksy.co.uk (dostęp: 20.07.2023).
- [8] <http://www.haring.com/!wp-content/uploads/2012/12/crackiswack.jpg> (dostęp: 20.07.2023).
- [9] Abyzov V., Chueiva O., Murals and their evolution and typology in the space of the urban environment on the example of Kyiv, „Środowisko Mieszkaniowe” 2021, 35, s. 57-6, DOI 10.4467/25438700SM.21.016.14859.
- [10] Zabawa-Krzypkowska J., Groń K., Art in the public space, different aspects of artistic activities in architecture, 5th World Multidisciplinary Civil Engineering – Architecture – Urban Planning Symposium. WMCAUS 2020, Bristol: Institute of Physics, 2020, s. 1–10.

DOI: 10.5604/01.3001.0054.4174

PRAWIDŁOWY SPOSÓB CYTOWANIA

Zabawa-Krzypkowska Joanna, 2024, Postrze-ganie murali – raport z badań ankietowych, „Builder” 04 (321).

DOI: 10.5604/01.3001.0054.4174

STRESZCZENIE:

W artykule omówiono wyniki badań dotyczące postrzegania wybranych murali przez odbiorców. Badania w formie ankiet zostały przeprowadzone w ramach przedmiotu psychofizjologia widzenia na kierunku architektura wewnątrz Wydziału Architektury Politechniki Śląskiej. Uzyskane informacje stanowią wstęp do dalszych badań dotyczących jakości środowiska życia człowieka i odbioru murali w przestrzeni publicznej.

SŁOWA KLUCZOWE:

sztuka, murale, przestrzeń publiczna, otoczenie, architektura

ABSTRACT:

PERCEPTION OF MURALS – SURVEY RESEARCH REPORT. The article discusses research results regarding the perception of selected murals by recipients. Research in the form of surveys was carried out as part of the Psychophysiology of Vision course at the Interior Design Department of the Faculty of Architecture of the Silesian University of Technology. The information obtained is an introduction to further research on the quality of the human living environment and the reception of murals in public space.

KEYWORDS:

art, public space, surroundings, architecture